

Економіка та управління підприємствами

УДК 330.322

Подереча Олена Віталіївна

магістрант кафедри менеджменту

Київського національного університету технологій та дизайну

Подереча Елена Витальевна

магістрант кафедры менеджмента

Киевского национального университета технологий и дизайна

Poderecha Olena

Master's Degree in Management of the

Kyiv National University of Technologies and Design

РОЗВИТОК СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ

ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

РАЗВИТИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ

DEVELOPMENT OF THE MANAGEMENT SYSTEM OF INVESTMENT

ACTIVITIES OF THE ENTERPRISE

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню розвитку системи управління інвестиційною діяльністю підприємства шляхом впровадження інтегрованих автоматизованих інформаційних систем. Проаналізовано проблеми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств України. Розглядається питання розвитку управління інвестиційної діяльності підприємства в умовах вітчизняної економіки, розвитку й впровадження інформаційних систем на підприємство, оснащення науково-технічних структур підприємств процесами вдосконалення інвестиційно діяльності завдяки технологічним та інформаційним системам.*

***Ключові слова:** інновація, інвестиційно-інноваційна діяльність, інформаційна система, управління підприємством.*

Аннотация. *Статья посвящена исследованию развития системы управления инвестиционной деятельностью предприятия путем внедрения интегрированных автоматизированных информационных систем. Проанализированы проблемы развития инвестиционно-инновационной деятельности предприятий Украины. Рассматривается вопрос развития управления инвестиционной деятельностью предприятия в условиях отечественной экономики, развития и внедрения информационных систем на предприятии, оснащение научно-технических структур предприятий процессами совершенствования инвестиционной деятельности благодаря технологическим и информационным системам.*

Ключевые слова: *инновация, инвестиционно-инновационная деятельность, информационная система, управление предприятием.*

Summary. *The article is devoted to the research of development of the system of management of the investment activity of the enterprise by introducing integrated automated information systems. The problems of development of investment and innovation activity of enterprises of Ukraine are analyzed. The issue of development of management of investment activity of the enterprise in the conditions of domestic economy, development and introduction of information systems on the enterprise, equipping of scientific and technical structures of enterprises with processes of improvement of investment activity due to technological and information systems are considered.*

Key words: *innovation, investment-innovation activity, information system, enterprise management.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах підвищення рівня конкурентоспроможності на ринку підштовхує підприємства до більш детального дослідження інноваційних процесів, за допомогою впровадження нових систем та врахування нових тенденцій розвитку інноваційних технологій у світі. Інвестиційно-інноваційні процеси на

кожному підприємстві відрізняються своїми галузевими особливостями та мають широкий спектр організаційних рішень, що враховують новітні тенденції перспектив розвитку інновацій. Але у зв'язку зі складністю й індивідуальністю різних галузей економіки, для формування концепції розвитку підприємства потрібен комплексний підхід до вивчення та впровадження нових систем, а також їх оцінки ефективності на діяльність підприємства. На жаль, через нестабільність економіки країни постає питання проблеми використання власних коштів та ресурсів на вдосконалення та впровадження інформаційних систем для успішного функціонування діяльності підприємства в цілому та досягнення його стратегічних цілей та поставлених завдань.

Приблизно 45% фінансування інноваційної діяльності підприємств України, за даними [16, 2017 року], у промисловості здійснюється за рахунок власних коштів підприємств та використовуючи власні ресурси (технічні, інтелектуальні, фінансові, і т.д.), намагаючись таким чином удосконалити свою інноваційну діяльність. Це говорить про те, що перешкодою розвитку управління інноваційною діяльністю підприємств є низький платоспроможний попит на інновації та обмеженістю джерел її фінансування. Але у більшості підприємств, розуміючи необхідність введення інновацій, у зв'язку з розвитком технологій та різних інформаційних систем, постає питання не тільки фінансування, а також у використанні та впровадженні нових систем у різноманітні сфери діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню розвитку інвестиційно – інноваційної діяльності підприємств присвячені праці багатьох як українських, так і зарубіжних вчених. Проблема розвитку інновацій та інвестицій на підприємстві приділяли свою увагу такі вчені, як: Курган О.Г.[1], Ковальова Т.М. [3], Прокопенко О.В. [10], Харів П.С [22], Федулова Л.І. [8], Литвин З.Б. [4; 5], Курган О.Г. Шехман В.В [1]. Серед

найбільш значних внесків у дослідженні інвестиційно – інноваційної діяльності підприємств на рівні держави зробили всі вчені, як зокрема, Касич А.О. [2; 6], Захарченко О.С [9], Андрюшко А.К. [7], Касьяненко В.О [21]. Основну увагу аналізу розвитку інноваційних можливостей підприємства за рахунок впровадження інформаційних систем та впливу їх на розвиток підприємства загалом розглядали такі вчені: Кузьмин О.Є. [12]. Федулова Л.І. [8], Бажал Ю.М [19]. Але, незважаючи на значну кількість досліджень, наукових праць та публікацій вітчизняних та зарубіжних учених залишається не досліджуваним питання розвитку управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства.

Формування цілей статті (постановка завдання). Головною метою роботи є розробка рекомендації щодо удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю підприємства за рахунок впливу інформаційної системи на діяльність підприємства для вирішення загальних проблем, з якими стикається кожне підприємство.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств за рахунок інформаційним системам в розвинутих країнах перебуває на стадії впровадження нових інновацій та удосконалення нововведень. За даними [22] найрозвинутіші інновацій в інформаційній сфері орієнтовані на впровадження інформаційно-комунікаційних технології та інвестування в розвитку інформаційної інфраструктури спостерігається в таких країнах, як США, Канада, Японія, Німеччина, Велика Британія. Сінгапур та ін.

На міжнародному рівні оцінюють інноваційний потенціал та інноваційну конкурентоспроможність кожної країни за коефіцієнтом «Global Innovation Index» [22]. Саме «Global Innovation Index» оцінює елементи національних економік, у яких протікають інноваційні процеси, зокрема інститути, людський капітал, дослідницьку діяльність, інфраструктуру, рівень розвитку ринку та бізнесу. Індекс розраховують на

основі більше 80 параметрів, серед яких – кількість заяв на права інтелектуальної власності, створених мобільних додатків, науково-технічних публікацій та обсяг витрат на освіту. За даними 2017 року дослідимо інноваційну спроможність економіки України на міжнародному рівні порівняно з 2016 р. (Рис. 1).

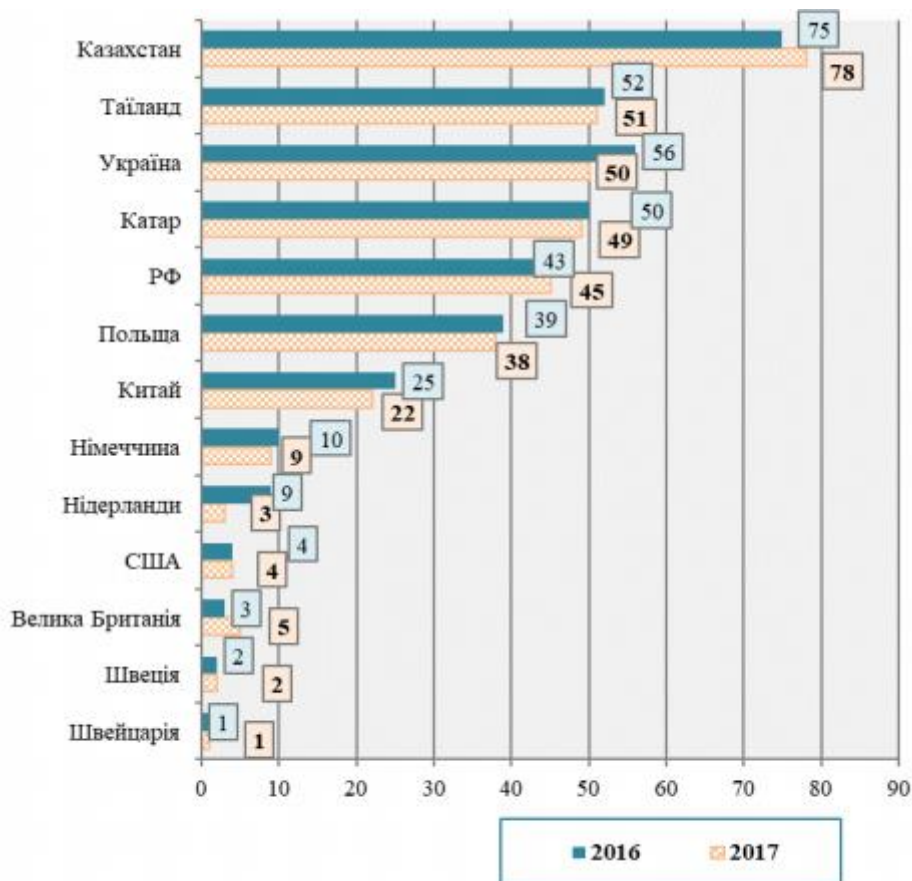

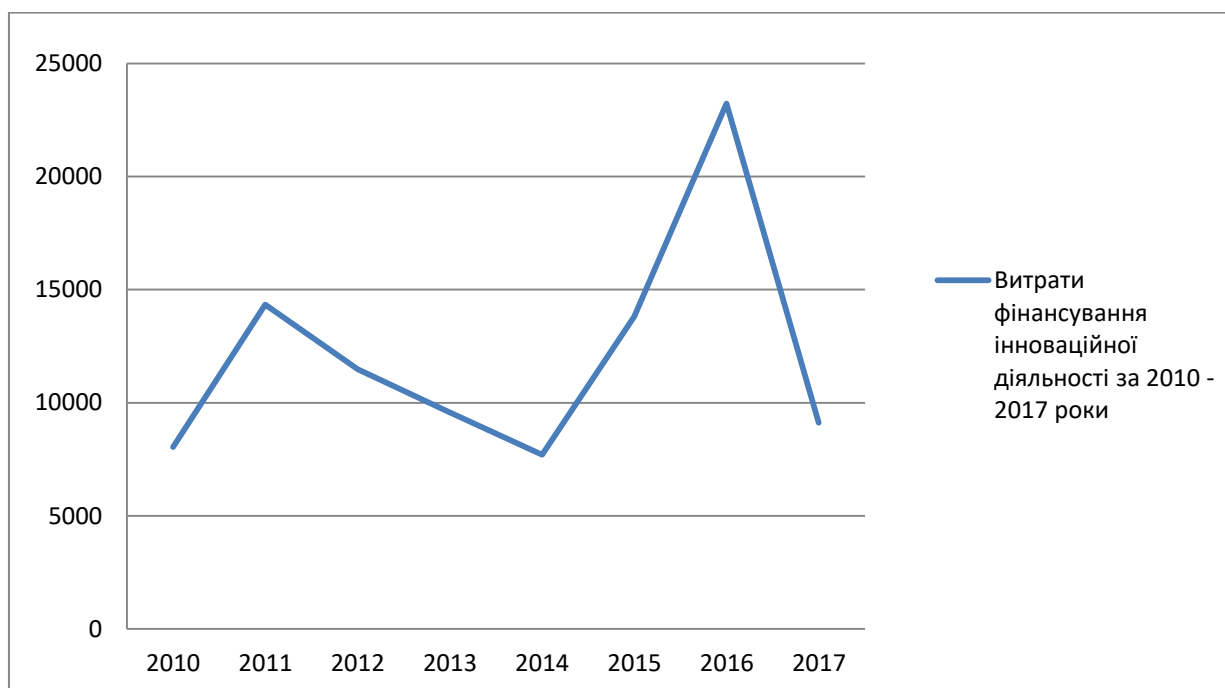
Рис. 1. Рейтинг країн The Global Innovation Index за 2016-2017 р.

Джерело: [22]. Доповіді серії "The Global Innovation Index" за відповідні роки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.globalinnovationindex.org>

Лідерами у рейтингу є Швеція, Швейцарія та Нідерланди; до найбільш інноваційних країн увійшли США, Велика Британія, Данія, Сінгапур, Фінляндія, Німеччина та Ірландія. У 2017 р. Україна посіла найвищу позицію за останні 7 років – 50 місце, так як порівняно з 2016 роком піднялася на 6 пунктів, що свідчить про зростання інноваційної діяльності країни.

Але оцінювання трансферу технологій здійснюється шляхом розрахунку так званих підіндексів Глобального індексу конкурентоспроможності та Глобального інноваційного індексу. Крім того, він містить ще свої підіндекс "Створення знань", Глобальний інноваційний індекс Bloomberg – підіндекс "Патентна активність", Європейське інноваційне табло – підіндекси "Інтелектуальні активи", тобто враховуються абсолютно всі показники. Рейтинг України за підіндексом "Інновації" у доповіді 2017-2018 рр. відповідає 61 місцю, тобто падіння становить 9 позицій [22]. Дослідимо детальніше інноваційну діяльність України за допомогою даних Державної служби статистики України (Графік 1).

Фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств за 2010 – 2017 роки

Джерело: складено автором на основі [15]

За графіком можемо прослідкувати тенденцію зниження вкладень у інноваційну діяльність підприємств у 2014 на 1866,7 млн. грн у порівнянні з 2013 роком, у 2017 році на 14112 млн. грн, порівнянь з загальними витратами на інновації у 2016 році.

Таблиця 1

Впровадження інновацій на промислових підприємствах 2010 - 2017 роки

Роки	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Впроваджено нових технологічних процесів, процесів	у т.ч. маловідходні, ресурсозберігаючі	Впроваджено виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	з них нові види технік и	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2010	11,5	2043	479	2408	663	3,8
2011	12,8	2510	517	3238	897	3,8
2012	13,6	2188	554	3403	942	3,3
2013	13,6	1576	502	3138	809	3,3
2014	12,1	1743	447	3661	1314	2,5
2015	15,2	1217	458	3136	966	1,4
2016	16,6	3489	748	4139	1305	...
2017	14,3	1831	611	2387	751	

Джерело: Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

За даними таблиці 1, можемо прослідкувати тенденцію зростання впровадження інновацій на підприємство у 2015 - 2017 роках, порівняно з 2010 - 2014 роки на 2,34% (середнє значення). Можемо зробити висновок, що інвестиційна діяльність підприємств України поступово розвивається, але не стрімко, це говорить про те, що є потреба в залученні нових інвесторів, державної підтримки та нових інвестицій в розвиток інноваційної діяльності підприємств, залучення новітніх технологічних та інформаційних систем, потреба в кваліфікованому технічному персоналі.

На даний момент, важливою складовою інвестиційної - інноваційної діяльності підприємства є інформаційне забезпечення та технології, тобто сукупність засобів та методів збирання, реєстрації, обробки, накопичення і доведення до користувача необхідних даних в системі організаційного управління на основі застосування засобів обчислювальної техніки [7, с 26-28]. Тобто, при впровадженні у діяльність підприємства інформаційних систем забезпечить підприємство збиранням інформацій та даних, реєстрацію, обробку, накопичення та поширення даних щодо інноваційно-

інвестиційної діяльності з урахуванням інтересів зацікавлених сторін [8, с.155-156].

Проблема впровадження в Україні системи інформаційного забезпечення в інноваційну діяльність підприємств в умовах формування та розвитку інновацій в економіці країни, переходу всієї вітчизняної економіки на наукомісткі технології, є нагальною потребою й вимагає розробки принципово нових підходів до її розв'язку шляхом застосування передових інформаційних систем.

Використання інформаційних технологій для підвищення інвестиційно – інноваційної діяльності для керування підприємством робить будь-яку компанію більш конкурентоздатною, за рахунок підвищення її керованості та адаптованості до змін ринкової кон'юнктури, тобто подібна автоматизація (процес систем керування, що звільняють людину від участі у процесах отримання, перетворення, передачі і використання енергії, матеріалів чи інформації [13, с. 22]) дозволить:

- підвищити ефективність керування компанією за рахунок забезпечення керівників та фахівців максимально повною, оперативною й достовірною інформацією на основі єдиної бази даних;
- знизити витрати на ведення справ за рахунок автоматизації процесів обробки інформації, регламентації й спрощення доступу співробітників компанії до потрібної інформації;
- змінити характер праці співробітників, звільняючи їх від виконання рутинної роботи й даючи можливість зосередитися на професійно важливих обов'язках;
- забезпечити надійний контроль надходжень витрат коштів на всіх рівнях системи управління підприємством (від нижчої до вищої ланки управління);

- керівникам середньої й нижньої ланок підприємства аналізувати діяльність своїх підрозділів й оперативно готувати зведені й аналітичні звіти для керівництва та суміжних відділів;
- підвищити ефективність обміну даними між окремими підрозділами;
- гарантувати повну безпеку й цілісність даних на всіх етапах обробки інформації.

Висновки і пропозиції. Одним із завдань кожного підприємства (мікро- або макро- рівня, середніх, великих або малих підприємств, що працюють у різноманітних сферах діяльності) є перехід до інноваційного шляху розвитку. Треба відзначити, що рівень і характер розвитку інноваційної діяльності в Україні залишається недостатньо активним порівняно з Швецією, Швейцарією та Нідерландами [22]. Існуюча інформаційна інфраструктура України не забезпечує надійного та якісного інформаційного супроводу всього інноваційного розвитку системи управління інноваційної діяльності: від виникнення ідеї, до впровадження й реалізації результату інноваційної діяльності, тобто не в повній мірі відповідає вимогам інноваційної економіки.

Впровадження інновацій характеризується нерівномірністю та великими перервами в діяльності підприємств України (таблиця 1) через слабо скоординовані ресурси (технічні, інтелектуальні, фінансові й т.д.) керівниками, що ускладнює як інформаційний обмін, так і концентрацію інформації для вирішення конкретної проблеми. Але водночас підприємства намагаються залучити нові інформаційні системи та технології, адже самого початку підприємство не ставило собі за мету здійснення інформаційного забезпечення протягом всього життєвого циклу підприємства та всіма необхідними видами інформації. Зараз підприємства, як і сама країна змушені розробити концепції розвитку управління інвестиційної діяльності підприємств за рахунок інформаційного забезпечення інноваційних проектів. Впровадження нової інформаційної

системи не забезпечує негайного економічного росту, але сприяє розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства, його переходу на якісно більш високий рівень, як у поліпшенні якості роботи управлінської системи підприємства, так і в прозорості руху товару й капіталу.

Саме система ефективного інформаційного забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства дозволить вирішити наступні проблеми:

- зменшення витрат часу на прийняття управлінських рішень щодо інвестування та покращення їх якості;
- збільшення можливостей використання конкурентних переваг підприємства на основі одержаної із зовнішніх джерел інформації (вивчення і аналіз діяльності конкурентів на ринку виробів);
- створення власної структурованої інформаційної бази;
- розробка нових стратегій діяльності, нових ринків збуту (формування оптимального асортименту продукції та покращення якості виробів);
- використання технічних та наукових досягнень.

Отже, успішне впровадження інформаційної системи приводить до позитивних змін у діяльності підприємства й появи нових можливостей, таких як:

- можливість обліку складності й різноманітності продукції й послуг у плануванні й фінансовому аналізі;
- здатність вгадати й задовольнити всі вимоги по обслуговуванню клієнтів;
- можливість адекватно оцінити свої сили на ринку порівнюючи;
- здатність вчасно реагувати на зміну законодавства;
- отримання більшого прибутку;
- розвитку трудових ресурсів;
- оперативна реакція на умови, що змінюються на ринку інновацій.

Література

1. Курган О.Г. Шехман В.В Капітальні інвестиції як основа інноваційного розвитку підприємства / Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – Суми: СумГУ - с. 180-187.
2. Касич А.О. Зміст та завдання державної інноваційно-інвестиційної політики України / А.О. Касич // Науковий вісник Полісся. – 2005. – №6 (72). - С. 3–9.
3. Ковальова Т.М. Аналіз стану та перспектив розвитку інноваційного потенціалу в контексті промислово-інвестиційної політики України / Т.М. Ковальова // Проблемы и перспективы инновационного развития экономики : материалы десятой международной научно-практической конференции по инновационной деятельности. – К. ; Симферополь ; Алушта, 2005. – 343 с.
4. Литвин З.Б. Аналіз взаємозв'язку інвестиційної та інноваційної діяльності підприємства / З.Б. Литвин // Кримський економічний вісник. – 2014. – № 6 (13). – С. 95–99
5. Литвин З.Б. Необхідність аналізу інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання / З.Б. Литвин. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. – Т. 25. – № 2. – С. 99-107.
6. Касич А. О. Досвід формування національних інноваційних систем в країнах, що розвиваються / А.О. Касич // Актуальні проблеми економіки. — 2013. — № 5 (143). — С. 46-49.
7. Андрюшко А.К. Дослідження сучасного стану та розвитку інноваційної активності підприємств України / А.К. Андрюшко // Ефективна Економіка. — 2013. — №3 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення 06.09.2013)

8. Федулова Л.І. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика : [монографія] / Л.І. Федулова. – К. : Основа, 2005. – 552 с.
9. Захарченков О.С. Проблеми інноваційного розвитку промислових підприємств в Україні та формування стратегій інноваційних перетворень / Захарченко О.С. // Бізнес Інформ № 2. — 2012. — С. 57—61.
10. Прокопенко О.В. Мотивація інноваційної діяльності (розділ 11) / О.В. Прокопенко // Управління інноваційною діяльністю : [підручник] / за заг. ред. С.М. Ілляшенка. – Суми : Університетська книга, 2014. – С. 605–633.
11. Інформаційні системи і технології в обліку: Навч. посібник / В.Д. Шквір, А.Г. Загородній, О.С. Височан. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2003. – 268 с.
12. Кузьмін О.Є., Георгіаді Н.Г. Формування і використання інформаційної системи управління економічним розвитком підприємства: Монографія. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2006. – 368 с.
13. В.М.Олійник. Інформаційні системи і технології у фінансах, конспект лекцій / Укладач В.М.Олійник.– Суми: Вид-во СумДУ, 2010.– 172с.
14. Основи інформаційних систем: Навч. посібник. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. / В. Ф. Ситник, Т. А. Писаревська, Н. В. Єрьоміна, О. С. Краєва; За ред. В. Ф. Ситника. — К.: КНЕУ, 2001. — 420 с.
15. Офіційний сайт Державне агентство України з інвестицій та інновацій [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/index/> (дата звернення 15.10.2018)

- 16.Офіційний сайт Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення 05.10.2018)
- 17.Раджу Н., Прабху Дж. Економні інновації: як створити більше з меншими ресурсами / США - Вид-во: Економіст, (10 лютого 2015 р.) – 272 с.
- 18.Касьяненко В.О. Зарубіжний досвід управління інноваційним потенціалом економіки та можливості його використання в Україні. Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2011. - № 4. - С. 200–204.
- 19.Бажал Ю.М. Розвиток національної інноваційної системи як складової українського інформаційного суспільства / Інформаційне суспільство. Шлях України: Збірник статей. – К.: Фонд "Інформ. суспільство України", 2004. – С. 87–94.
- 20.Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку (Дослідження підприємницького прибутку, кредиту, відсотки і цикли кон'юнктури): Пер. с нем. – М.: Прогресс, 1982. - 453 с.
- 21.Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів. Харів П.С. – Тернопіль: «Економічна думка», 2003. – 326 с.
- 22.Офіційний сайт “The Global Innovation Index” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.globalinnovationindex.org>

References

1. Kurgan O.G. Shekhman V.V. (2013). Kapitalnye ivedivsii as gosnubu inavatsionnoe gorozvitie enterprise [Contents and Tasks of the State Innovation and Investment Policy of Ukraine] .Marketing and management of innoatsiy. Sumy: SumSU. [in Ukraine]
2. Kasich A.O. (2005). Zmist ta zavdannya derjavnoi innovatsiyno-investeziny polituku Ukraine [The contents and tasks of the state

- investment and the inventive activity policy of Ukraine] Kiev. - №1. - P. 180-187. [in Ukraine]
3. Kovalova T.M. (2005). Analiz ctany ta perspektuvu pozvtky innovazynogo potenzialy v konteksti promuslovo inovestuzynoi polituku Ukraine [Analysis of the state and prospects of the development of innovation potential in the context of industrial investment policy of Ukraine]. Problems and perspectives of innovative economic development: materials of the tenth international scientific-practical conference on innovation activity. Simferopol: Erikogaty Visnik. № 6 (72). – С. 3–9. [in Ukraine]
 4. Litvin Z.B. (2014). Analiz vzaemozvyazky ta perspektiv innovazynoi i inovestuzynoi dialnosti pidpriemstva [Analysis of the relationship between investment and innovation activities of the enterprise] Simferopol: Krymsky Erikogaty Visnik. [in Ukraine]
 5. Litvin Z.B. (2016). Neobxidnict analyzy innovazynoi i inovestuzynoi dialnosti pidpriemstva v sychacnux ymovax [Necessity of analysis of investment and innovation activity of the enterprise in modern economic conditions] Ternopil: Vidavnychesko-polygraphic center of the Ternopil national nationalistic university "2016 Dumka". [in Ukraine]
 6. Kasich A.O. (2013). Dosvid formyvania nazionalnux innovazynux sistem v krainax [The Experience of the Formation of National Innovation Systems in Developing Countries]. Actual problems of economics. № 5 (143). - P. 46-49. [in Ukraine]
 7. Andryushko A.K. (2013). Doslidzenia sychasnogo stany ta rozvitky innovazynoi aktivnosti pidpriemstv Ukraine. [Investigation of the current state and development of innovative activity of Ukrainian enterprises]. Retrieved from <http://www.economy.nauka.com.ua> [in Ukraine]
 8. Fedulov L.I. (2005). Innivarsynui rozvutok ekonomiku: model, sistema, upravlinia, derjavna, polituka [Innovative economic development: model,

- management system, state policy: [monograph]. Osnova, 552 p. [in Ukraine]
9. Zakharchenko O.S. (2012). Problemy innovatsiyinogo rozvytcu promyslovyx pilpruyimstv v Ukraini. [Problems of innovative development of industrial enterprises in Ukraine and formation of strategies of innovative transformations]. Business Informa № 2. P. 57-61. [in Ukraine]
 10. Prokopenko O.V. (2014). Motyvaziya innovatsiyinoiy diialnosti. [Motivation of innovation activity (section 11)]. Managing Innocent Personality: [podruchnik]/ per zag. ed. CM. Illyashenka. Sumi: Universitetz book, p. 605–633. [in Ukraine]
 11. Informatics Systems and Technology in the Area: Nav. Attendant. (2003). V.D. Shkvir, A.G. West, O.C. Vischan. - Lviv: Vidavnittvo National University "Lviv Politechnika", 268 p. [in Ukraine]
 12. Kuzmin O.E., Georgiadi N.G. (2006). Formuvania i vukoristania informatsiiu systemy upravlinia ekonomichnum rozvutkom pidprienstva. [Formation and use of the information management system by the economic development of the enterprise: Monograph]. - Lviv: View-in Nat. Lvivska Politechnika University, 368 p. [in Ukraine]
 13. V.M. Liliynik. (2010). Informaziyni systemu I texnologiiy y finansax. [Information systems and technologies in finance] Sumi: View of the SumDU, 172c. [in Ukraine]
 14. Fundamentals of Information Systems: Advanced. attendant. (2001) - View. 2nd, pereb. i dop. / V.F. Sitnik, T.A. Pisarevska, N.V. Peromina, O.S. Kraeva; For ed. V.F. Sitnik. - K. KNEU, 420 p. [in Ukraine]
 15. Official website of the State Agency of Ukraine for Investors and Innovations. Retrieved from <https://index.minfin.com.u/u/labour/salary/index/>
 16. Official website of the Derzhavna Service of Statistics of Ukraine. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>.

17. Raju N., Prabhu J. (2015). Ekonomni innovatsii: yak to move more with smaller resources // USA - Type-in: Ekonomist, - 272 p. [in English]
18. Kasyanenko V.O. (2011). Zarybigniiu dosvid ypravlinia innivaziunum potenzialom economicu ta mozliosti vicorustania. [Foreign experience in managing the innovative potential of the economy and its possible use in Ukraine]. Marketing i management innovation. No 4. P. 200–204. [in Ukraine]
19. Bazhal Yu.M. (2004). Rozvutok natsionalnoiu innovatsinoiu systemu iak skladovoiu ukraiinskogo sypilstva [Development of the national innovation system as a component of the Ukrainian information society] Informacion suspense. Order of Ukraine: Zbirnik articles. "Informaid Suspension of Ukraine", P. 87–94. [in Ukraine]
20. Schumpeter J. (1982). Theory of Economic Development (Investigation of entrepreneurial profit, credit, interest rates and cycles of the market situation): Trans. with the German - M.: Progress, 453 p. [in Ukraine]
21. Khariv P.S. (2003). Innovatsina dialnist pidpruiemstva ta economishna otsinka innovatsinix pritsesiv. [Innovative activity of the enterprise and economic evaluation of innovative processes]. Ternopil: "It is significant Dumka", 326 p. [in Ukraine]
22. Official Website of The Global Innovation Index. Retrieved from <http://www.globalinnovationindex.org>